

2018 Yılında Eski Uygurca Üzerine Yapılan Çalışmalar*

Gönül Aris**

(İstanbul - Türkiye)

Özet: Bu çalışmada 2018 yılında Eski Uygurca üzerine yapılan çalışmalar ele alınmış, söz konusu yılda yayımlanan kitap, makale ve kitap tanıtma yazısı türündeki çalışmalar derlenerek bir bibliyografya denemesi yapılmıştır. Ayrıca derlenen bu çalışmalar hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Çalışmalar kitaplar, makaleler ve tanıtımlar olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır.

Anahtar kelimeler: *Eski Uygurca, bibliyografya*

Studies on Old Uyghur in 2018

Abstract: In this study, the studies on Old Uyghur in 2018 are discussed. A bibliography experiment was conducted by compiling works in the form of books, articles and book reviews published in 2018. In addition, brief information about these studies was given and the studies are grouped under three headings: books, articles, and book reviews.

Keywords: *Old Uyghur, bibliography*

Kitaplar:

* 2000 yılına kadar yapılan çalışmalar için bkz. Adam, Volker, Jens Peter Laut, Andreas Weiss, *Bibliographie alttürkischer Studien*, Wiesbaden 2000. [2000 yılı sonrası çalışmalar *Ural-Altaysche Jahrbücher, Neue Folge*'de 12 ayrı ek olarak yayımlanmıştır. Bibliyografyanın bütünü ve ekleri şuradadır: <http://turfan.bbaw.de/texte-en/bibliographie-alttuerkischer-studien>].

** İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Doktora Öğrencisi, gonularis@gmail.com ORCID: 0000-0001-8409-4929.

GULÁCSI, Zsuzsanna (ed.), 2018: *Language, Society, and Religion in the World of the Turks, Festschrift for Larry Clark at Seventy-Five*, Brepols, Turnhout, Belgium, X+376 p., 38 b/w ill., 210 x 297 mm, ISBN: 978-2-503-58029-6.

Son 40 yıldır Türk dilleri, Uygur tarihi ve Uygur Manihaizmi alanında önemli çalışmalar yapmış olan Larry Clark'ın 75'inci yaş günü için eski öğrencileri ve meslektaşları da dâhil olmak üzere, alanlarında önde gelen araştırmacıların birçoğunun katkıları ile *Festschrift* "Armağan Kitabı" yayımlanmıştır. *Language, Society, and Religion in the World of the Turks* "Türk Dünyasında Dil, Toplum ve Din" ana başlığı ile yayımlanan çalışma *Introduction* "Giriş", *Languages* "Diller", *Society* "Toplum", *Religion* "Din" şeklinde dört bölümden oluşmaktadır.

ÖZERTURAL, Z. & G. ŞİLFELER (Hrsg.). *Der östliche Manichäismus im Spiegel seiner Buch- und Schriftkultur, Vorträge des Göttinger Symposiums vom 11./12. März 2015, de Gruyter Akademie Forschung, Berlin-Boston, VIII+160 pp., ISBN: 978-3-11-059145-3.*

Bu çalışma 11-12 Mart 2015'te Almanya'da *Der östliche Manichäismus* "Doğu Manihaizmi" adıyla düzenlenen üçüncü Göttingen Manihaizm çalıştayında sunulan bildirilerden oluşmaktadır. Üç bölüm ve toplamda on iki bildiriden oluşan çalışmada Eski Uygurca ile ilgili üç yazı bulunmaktadır. Bu yazılar şu şekildedir: Özertural, Z. *Das Problem der Seele im uigurischen Manichäismus*, Raschmann, S.-C. *Neues zu nwyδm' „Einladung“ aus dem Arat-Nachlass*, Istanbul, Röhrborn, K. *Die alttürkischen Uranfangs-Invokationen*.

TOKYÜREK, Hacer, 2018: *Altun Yaruk Sudur IV. Tegzinç (Karşılaştırmalı Metin Yayını)*, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1024 s., ISBN: 978-975-16-3446-7.

Hacer Tokyürek tarafından hazırlanan *Altun Yaruk Sudur IV. Tegzinç (Karşılaştırmalı Metin Yayını)*, TDK tarafından yayımlanan “Eski Uygurca Kütüphanesi” adlı dizinin 8. kitabıdır. Çalışma yedi bölümden oluşmaktadır. *Altun Yaruk Sūtra* ile ilgili bilgi verilen *Giriş* bölümünün ardından çalışmanın ikinci bölümünde Berlin fragmanlarının harf çevirimi ile yazı çevirimi yapılmıştır. Üçüncü bölümde St. Petersburg nüshasının harf çevirimi ve yazı çevirimi ve metnin Çince karşılıkları verilmiştir. Dördüncü bölümde metnin Türkiye Türkçesine aktarımı yapılmıştır. Beşinci bölüm, *Açıklamalar* altıncı bölüm *Dizin*, yedinci bölüm *Dini Terimler Listesi* şeklinde adlandırılmıştır.

Makaleler:

ARSLAN, Hüsnü Çağdaş, 2018: “Eski Uygur Türkçesinde “Kötülük Bildiren” Kavramlar Üzerine”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 18 (1): 195-214.

Yazar, bu çalışmada Manihaist ve Budist dönem Eski Uygur Türkçesi metinleri ve bu metinler üzerine yapılmış belli çalışmaları göz önünde bulundurarak “kötülük bildiren” kavramları ortaya koymaya çalışmıştır. Çalışmanın ana kaynakları olarak, Huastuanift, Irk Bitig ve Manihaist Uygur Metinleri adlı Manihaist dönem metinleri ile *Altun Yaruk*, Eski Uygurca Hsüan-Tsang Biyografisi ve *Üç İtigsizler* adlı Budist dönem metinleri ele alınmış, bu metinlerin söz varlığında, “kötülük bildiren kavramlar” tespit edilip açıklanmıştır. Yazar, çalışmasını ad ve fiil soylu kavramlar olarak iki ana başlık

şeklinde, her ana başlığı da Budist ve Manihaist metinlerde karşılaşılan kavramlar olmak üzere iki alt başlık şeklinde oluşturmuştur. Çalışmada kavramlar alfabetik düzene göre sıralanmış, metinlerde geçme sıklığı, kavramların veya kavramları oluşturan sözcüklerin kökeni (yağı: T.), anlamları (yağı: düşman) verilmiştir. Kavramlarla ilgili gerekli açıklamalar yapılmış, metinlerde tespit edilen kavramların geçtiği cümle örnekleri verilmiş ve günümüz Türkçesine aktarılmıştır.

Алиева К. А., 2018: “К вопросу об употреблении аналитических форм с гоноративным значением в древнеуйгурском языке, (Eski Uygur dilinde saygı anlamı ihtiva eden analitik biçimlerin kullanılması sorusu üzerine)”, *Actual problems of Turkic studies, International scientific conference XXXII Kononov Memorial Lectures 23-27 October 2017, St. Petersburg.*

Bu çalışmada Eski Uygur Türkçesinde saygı anlamını iletmek/ifade etmek için tasarlanan fiillerin analitik biçimlerinin kullanılması sorusu ortaya konmaktadır. Yazar bu yapıların özellikle başka dillerden çevrilen eserlerde, yazarın ya da iletişime muhatap olan kişilerin statüsünün belli olduğu veya belirtilmesi zorunlu olduğu durumlarda uygulandığını öne sürmektedir. Böylece, Eski Uygurcada saygı biçiminin aktarılmasının ve oluşturulmasının esas olarak dış etkenlerin etkisinde gerçekleştiğini iddia eder. Bu yapıların ayrıca eylemin akışı ve yeni manalar kazanması ile ilgili bilgiler de verebileceğini belirtir. Uygulanma alanlarının özellikle bazı çeviri eserler olduğunu, metinde/iletişimde statüsünün belli olduğu ve belirtilmesi zorunlu olduğu durumlarda saygı ifadelerinin kullanıldığını söylemektedir. Böylece,

Eski Uygurcada saygı anlamlarının aktarılması için oluşturulan yapılar esas olarak dış etkenlerden kaynaklanmıştır. Çalışmasını “-p yarliqa-, -p ötün-, -a tegin-” yapıları etrafında şekillendiren yazar, her bir ifadeyi ayrı ayrı değerlendirmiş ve AYS, HT, Huast. vb. eserlerden örneklerle desteklemiştir.

BAIYU, Dong, 2018: “Si lu jing jiao yu wangguyuan liu cong huhehaote bai ta huihu wen tiji Text Q tan qi”, *Journal of Sun Yat-sen University (Social Science Edition)*, issue 02, 141-153.

Bu çalışmada, Liao Hanedanlığında inşa edilen, üçüncü nesil Liao ve Jin Hanedanları'nın Fengzhou şehrinde yer alan Hohot Beyaz Kulede bulunan birçok yazıttan biri olan ve Text Q olarak adlandırılan Eski Uygurca bir yazıt üzerinde durulmaktadır. Yazar, Nestorian Uygurlara ait olduğunu belirttiği yazıtın tarihi ve yazıcısı hakkında bilgi verir, metnin transkripsiyonunu ve bazı kelimelerin açıklamalarını yapar.

BEDUHN, JASON, 2018: “The Afterlife in Uygur Manichaeic Instruction”, *Language, Society, and Religion in the World of the Turks, Festschrift for Larry Clark at Seventy-Five*, Edited by: Zsuzsanna Gulácsi, Brepols, Turnhout, Belgium: 311-336.

Larry Clark'ın 75'inci yaş günü için *Language, Society, and Religion in the World of the Turks* “Türk Dünyasında Dil, Toplum ve Din” adıyla Brepols yayınları tarafından yayımlanan ve editörlüğünü Zsuzsanna Gulácsi'nin yaptığı *Festschrift* “Armağan Kitabı”nın on dokuzuncu yazısı Jason BeDuhn'a aittir. Yazar bu çalışmada, *Uygur Manihaist Öğretide Ölümden Sonraki Yaşam* konusu üzerinde durmuştur. Yazar çalışmasında ölümden sonra yaşam inancının dinler tarihindeki yeri konusuna kısaca değindikten sonra âhiret

kavramını *Erdemlilerin Cennetteki Kaderi, Günahkârların Cehennemdeki Kaderi ve Arafta Kalan Diğerlerinin Kaderi* şeklinde tercüme edebileceğimiz üç başlık altında, Manihaist Uygur metinlerden örneklerle açıklar.

BEKAR, Beytullah, 2018: “Eski Uygur Türkçesinde Farklı Bir Birleşik Zaman Çekimi”, *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Özel Sayı 4: 123-133.

Bu çalışmada Eski Uygur Türkçesi metinlerinde bulunan ancak dönemle ilgili gramer çalışmalarının bazılarında değinilmeyen birleşik kipli fiil çekimleri üzerinde durulmuştur. Eski Uygur Türkçesinde birleşik kipli fiil çekimleri Kemal Eraslan’ın *Eski Uygur Türkçesi Grameri*, Serkan Şen’in *Eski Uygur Türkçesi Dersleri*, Şahap Bulak’ın *Karşılaştırmalı Tarihî Türk Yazı Dilleri Grameri -Fiil Çekimi-* ve Hacer Tokyürek’in *Eski Türkçede (VIII. YY. – XII. YY.) Yardımcı Fiiller* adlı çalışmaları temel alınarak dört alt başlıkta incelenmiştir. Bu dört eserdeki Eski Uygur Türkçesinde birleşik zaman çekimleri karşılaştırılmıştır. Yazar, çalışmasının sonuç bölümünde Hacer Tokyürek’in Yüksek Lisans çalışmasında Eski Uygur Türkçesinde birleşik kipli fiil çekimlerini diğer çalışmalardan farklı olarak ele aldığını, diğer üç araştırmacı tarafından değinilmemiş *er-* yardımcı fiiline geniş zaman ekinin getirilmesiyle yapılan birleşik zamanlı fiil çekimini de verdiğini belirtmiştir.

BOZOK, Emrah, 2018: “Eski Uygur Türkçesinde *arıg turug*, *arıg silig* ve *arıg süzük* İkilemeleri Üzerine”, *Türkbilig*, 36: 41-46.

Yazar, bu çalışmada Eski Uygurca *arıg* “temiz” kelimesi ve bu kelime ile kurulan *arıg turug*, *arıg süzük*, *arıg silig* ikilemeleri üzerinde durmuştur. Yazar çalışmasını giriş bölümü, *arıg*, *turug*, *silig* ve *süzük* kelimeleri üzerinde

durduğu birinci bölüm, *arığ turug*, *arığ silig*, *arığ süzük* ikilemeleri ve bunların anlamları üzerinde durduğu ikinci bölüm ve sonuç bölümü olmak üzere dört bölüm şeklinde hazırlamıştır. Giriş bölümünde Eski Uygurcadaki ikilemeler ve kullanımları üzerine kısa bir bilgi verilmiştir. Birinci bölümde söz konusu ikilemeleri oluşturan kelimeler ve anlamları üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde her bir ikileme ayrı olarak değerlendirilmiş, örneklerle kazandıkları anlamlar açıklanmıştır. Sonuç bölümünde ise yazar makaleye konu olan ikilemelerin içinde yer aldıkları bağlamlara yüzey yapıda temiz anlamı katarken derin yapıda anlama farklı boyutlar kazandırdığı sonucuna varmıştır.

BULUT, Serdar, 2018: “Eski Uygur Türkçesinde Türkçe Bitki Adlandırmaları -1: Yiyecek- İçecek Olarak Kullanılan Bitkiler”, *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 12: 562-588.

Bu çalışmada, Eski Uygurcada yiyecek-içecek adı olarak kullanıldığı tespit edilen Türkçe kökenli bitki adları üzerinde durulmuştur. Çalışmada, Eski Uygurlar hakkında bilgi verilen giriş bölümünün ardından yiyecek-içecek adları *Baklagiller ve Yem Bitkileri*, *Meyveler*, *Sebzeler*, *Baharatlar* olmak üzere dört alt başlıkta incelenmiştir. Söz konusu bitki adlandırmalarının geçmişten günümüze yaşadığı ses, şekil ve anlam farklılıkları ve adlandırmaların günümüzde yaşayıp yaşamadığı konusu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

CENGİZ, Ayşe KILIÇ, 2018: “Tibet Budizminde Dhārāṇiler ve Eski Uygurca Sitāpatrādhāraṇī”, *Türkbilig*, 35: 111-124.

Bu çalışmada Tibet Budizm'i hakkında genel bilgilere yer verilen giriş bölümünde bu inancı oluşturan uygulama biçimleri ve ritüel gibi unsurlara değinilmiş, okuyanlara ya da taşıyanlara mutluluk veren ve onları kötülüklerden

koruyan mistik formüller ya da koruyucu büyüler olarak açıklanan *dhāraṇīler* hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde, çalışmanın dayandırıldığı *Sitātapatrādhāraṇī* hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde, eserin kurgusu ve eserde işlenen konular hakkında söz konusu *dhāraṇīlerden* örnekler ve fragman numaraları verilerek açıklama ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

CHEN, Xigang, 2018: “A discussion about some Uighur sale and purchase documents and other documents”, *Turfanological Research*, issue 1, 50-83.

Bu çalışmada, Turfan bölgesinde bulunan, Moğol ve Yuan dönemine ait üç arazi satış belgesi üzerinde durulmaktadır. Çalışmada, söz konusu üç belgenin ayrı alt başlıklar altında transkripsiyonu, tercümesi ve değerlendirmesi yapılmıştır. Yazar, çalışmanın eski Turfan’daki ipek ticareti kapsamında tarım arazileri yönetiminden yarı zamanlı ya da tam zamanlı ipek ticareti yönetimine kadar köklü değişiklikleri yansıttığını, o dönemde ipek yolu ticaretinin refahını yansıttığını ve eski Turfan’ın önemli bir ipek ticaret kenti olduğunu kanıtladığını belirtir.

CHENG, Ming, 2018: “Errors in the Uighur Version of Altun Yaruq”, *Journal of Hexi University*, issue 4, 9-13.

Bu çalışmada, en uzun sūtralardan biri olan *Altun Yaruq Sudur*’un Şingko Şeli Tutung tarafından yapılan tercümesi üzerinde durulmuştur. Yazar, eserin uzunluğuna bağlı olarak transkripsiyon ve tercümede hatalar yapıldığını düşünmektedir. Bu nedenle Radloff-Malov yayımını esas alarak hatalı olduğunu düşündüğü bazı bölümleri Çince metin ile karşılaştırmaktadır.

ÇETİN, Engin, 2018: “Etik, Eleştiri Anlayışımız ve Altun Yaruk Sekizinci Kitap Üzerine”, *Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi (TÜRKLAD)*, 2 (1), 485-498.

Bu çalışmada yazar, 2017 yılında basılan *Altun Yaruk Sekizinci Kitap* adlı çalışmasını ele alan ve Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi'nin (TÜRKLAD) 1. Cildi 2. sayısında yayımlanan tanıtma yazısında yer alan ve “etik ve bilimsel açıdan gerçekleri içermeyen iddialar” olarak nitelendirdiği eleştirilere cevap vermektedir. Yazar, bu çalışmada öncelikle etik kavramı üzerinde durmuş, ardından kendisine yöneltilen eleştirilere kaynaklardan hareketle cevap vermiştir.

ÇETİN, Engin, 2018: “Altun Yaruk'ta Süreklilik ve Tezlik Bildiren Tasvir Fiillerinin Çince Orijinal Metindeki Görünümleri”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-BELLE TEN*, 66/2, 215-246.

Altun Yaruk'ta süreklilik ve tezlik bildiren tasvir fiillerinin ele alındığı bu çalışmanın giriş bölümünde tasvir fiillerinin bazı Eski Türkçe gramer kitaplarındaki tanımı verilerek açıklanmıştır. Birinci bölüm olan inceleme bölümünde ise hangi yapıların tasvir fiili sayılıp hangilerinin sayılamayacağı konusunda örnekler üzerinden tartışılmıştır. Buna göre süreklilik bildiren tasvir fiilleri ve tezlik bildiren tasvir fiilleri iki alt başlıkta incelenmiştir. Çalışmada üzerinde durulan her yapı için örnek cümle ve varsa örnek cümlelerin Çince metindeki karşılıklarına bakılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümü sonuç bölümüdür. Yazar, sonuç bölümünde elde ettiği verileri değerlendirmiştir. Sonuç bölümünün ardından *Altun Yaruk*'ta süreklilik ve tezlik bildiren tasvir fiilleri olarak kullanıldığı tespit edilen örnekler listelenmiştir.

ÇETİN, Engin, 2018: “On Uighur *imerigme*”, *International Journal of Languages’ Education and Teaching*, Volume 6, Issue 4, 131-140.

Bu çalışmada, Uygurca metinlerde çoğunlukla *imrerieme* olmak üzere *imerigme* ve *imirigme* biçimleriyle karşılaşılan kelime üzerinde durulmuştur. Yazar, çalışmasının birinci bölümü olan giriş kısmında kelimenin aldığı anlamlardan ve birlikte kullanıldığı yapılardan bahsetmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde kelimenin kullanım özellikleri üzerinde durulmuş, sözcüğün birlikte kullanıldığı sözler tablo hâlinde sunulmuştur. Üçüncü bölümde sözcüğün kökeni ve yapısı üzerine görüşler kaynaklardan ve daha önce yapılan çalışmalardan örneklerle verilmiştir. Çalışmanın dördüncü ve son bölümü değerlendirme ve sonuç bölümüdür. Bu bölümde çalışmadan elde edilen veriler değerlendirilerek Uygurca *imerigme* sözünün kökünün **im-* ~ **yim-* fiili olduğu, buradan *-Ar-* eki ile ettirgen yapıldığı ve sonrasında *-(i)gme* ekini aldığı sonucuna varılmıştır.

DOĞAN, Aybüke Betül, 2018: “Eski Türkçede *Yınak*, *Sınar*, *Buluğ* Kelimleri Üzerine Bir İnceleme”, *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 3 (2), 74-94.

Bu çalışmada, *yınak*, *sınar* ve *buluğ* sözcüklerinin Eski Türkçe söz varlığındaki durumu ve dikkat çeken sentaktik ve semantik bazı özelliklerine değinilmiştir. Çalışmanın giriş bölümünde Eski Türkçe bazı çalışmalarda kelimeler hakkındaki görüş ve tespitlere yer verilmiştir. Kelimelerin her biri ayrı başlıklar altında değerlendirilmiş, Orhon, Uygur ve Karahanlı Türkçesi dönemlerinde karşılaşılan örnekler üzerinde durulmuştur. Kelimelerin çağdaş lehçelerdeki kullanımlarının mevcut olup olmadığı da göz önünde

bulundurulmuş, *yınak* ve *sınar* kelimeleri ile karşılaşılmazken *buluñ* kelimesine Yeni Uygurcada rastlandığı belirtilmiştir. Sonuç bölümünde *buluñ*, *yınak* ve *sınar* sözcüklerinin kullanım sıklığının farklılık gösterdiği, *sınar* ve *yınak* kelimelerinin farklı söz grupları oluşturarak Eski Uygurcada baskın olduğu, yazarın çalışmasının sonuna eklediği kelimelerin kullanım sıklığını gösteren tabloda görülmektedir.

ELVERSKOG, Johan, 2018: “G. J. Ramstedt’s “A Short History of the Uygurs,,”, *Language, Society, and Religion in the World of the Turks, Festschrift for Larry Clark at Seventy-Five*, Edited by: Zsuzsanna Gulácsi, Brepols, Turnhout, Belgium, 187-204.

Larry Clark’ın 75’inci yaş günü için *Language, Society, and Religion in the World of the Turks* “Türk Dünyasında Dil, Toplum ve Din” adıyla Brepols yayımları tarafından yayımlanan ve editörlüğünü Zsuzsanna Gulácsi’nin yaptığı *Festschrift* “Armağan Kitabı”nın on üçüncü yazısı, *G. J. Ramstedt’s “A Short History of the Uygurs”* “G. J. Ramstedt’in “Uygurların Kısa Bir Tarihi,,” adlı çalışmadır. Ramstedt’in Buryat reformcu Zhamtsarano’nun isteği üzerine *Shine toli kemekü bicig* “Yeni Ayna Yazıları” gazetesine yazdığı *uigur ulus-un quriyangqui teüke* “Kısa Bir Uygur Tarihi” adlı yazının transkripsiyon ve tercümesinden oluşmaktadır. Yazar, Ramstedt’in *Seven Eastward Journeys* “Doğuya Doğru Yedi Seyahat” adlı gezi günlüğünde bu gazete yazısından ve bu yazının daha sonra okullarda ders notu olarak okutulduğundan bahsettiği kısmı alıntılar ve çalışmasının bu ders notunun Berlin Staatsbibliothek’te bulunan tıpkıbasımına dayandığını belirtir.

ERDAL, Marcel, 2018: “The Manuscript Variants of the Säkiz Yügmäk Yarok Nom Bitig”, *Language, Society, and Religion in the World of the Turks, Festschrift for Larry Clark at Seventy-Five*, Edited by: Zsuzsanna Gulácsi, Brepols, Turnhout, Belgium, 301-310.

Larry Clark’ın 75’inci yaş günü için *Language, Society, and Religion in the World of the Turks* “Türk Dünyasında Dil, Toplum ve Din” adıyla Brepols yayınları tarafından yayımlanan ve editörlüğünü Zsuzsanna Gulácsi’nin yaptığı *Festschrift* “Armağan Kitabı”nın on sekizinci yazısı Marcel Erdal’a aittir. *Sekiz Yügmek Yarok Nom Bitig’in El Yazması Varyantları* şeklinde tercüme edebileceğimiz yazıda Sekiz Yükmek Sūtra’nın Kyoto, Berlin, St. Petersburg ve Londra fragmanları üzerinde durulmuş, semantik ve morfolojik farklılıklar belirtilerek Çince yazmaya en yakın olabilecek yazmanın Londra yazması olduğu öne sürülmüştür.

FAN, Jingjing, PENG, Jinzhang, & WANG, Haiyun, 2018: “Three more leaves of the Sanskrit – Uighur bilingual Dharmaśarīrasūtra in Brāhmī script”, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, 71(3), 285–301.

Bu çalışmada, iki dilli Sanskritçe-Uygurca *Dharmaśarīrasūtra*’nın Brahmi harfli üç fragmanı üzerinde durulmuştur. *Dharmaśarīrasūtra*’nın birkaç versiyonu analiz edildikten sonra, bu üç parçanın, Kuzey İpek Yolu boyunca etkili olan Kuzey Brāhmī kaynaklarına ait olduğu ve Hoten versiyonu gibi Güney Yolu boyunca popüler olan Güney Brāhmī kaynaklarından farklı olduğu üzerinde durulur. Yazarlar, çalışmayı üç başlık altında değerlendirmiştir. İlk bölümde fragmanların keşfi ve yeniden keşfi üzerinde durulmuştur. İkinci

bölümde fragmanların biçimi ve bağlamı üzerinde durulmuş, ardından üçüncü bölümde fragmanların transliterasyonu, transkripsiyonu ve açıklamaları yapılmıştır. Çalışmada metinlerin Sanskritçe-İngilizce-Uygurca dizinine yer verildikten sonra, Dharmaśārīrasūtra'nın Çince versiyonları ve el yazması üzerine bazı açıklamalar başlıklı bölüm ile çalışma tamamlanmıştır.

GULÁCSI, Zsuzsanna, 2018: “The Manichaean Roots of a Pure Land Banner from Kocho (III 4524) in the Asian Art Museum, Berlin”, *Language, Society, and Religion in the World of the Turks, Festschrift for Larry Clark at Seventy-Five*, Edited by: Zsuzsanna Gulácsi, Brepols, Turnhout, Belgium, 337-376.

Larry Clark'ın 75'inci yaş günü için *Language, Society, and Religion in the World of the Turks* “Türk Dünyasında Dil, Toplum ve Din” adıyla Brepols yayımları tarafından yayımlanan ve editörlüğünü Zsuzsanna Gulácsi'nin yaptığı *Festschrift* “Armağan Kitabı”nın yirminci, din bölümünün altıncı yazısı Zsuzsanna Gulácsi'ye aittir. Yazar, *The Manichaean Roots of a Pure Land Banner from Kocho (III 4524) in the Asian Art Museum, Berlin* “Berlin Asya Sanatları Müzesindeki Hoço Arı Ülke Flamasının Manihaist Kökleri” adlı yazısında, birinci Turfan seferi sırasında Hocho'da keşfedilen ve Berlin Asya Sanatları Müzesi'nin Orta Asya Koleksiyonunda bulunan bir flamada (III 4524) göze çarpan bir “prens portresi” üzerinde durmaktadır. Gulácsi, çalışmasında Arı Ülke Budizmine ait bu flamanın Manihaist özellikler taşıdığını düşünür ve bu özellikleri araştırmak için konuya içerik, stil ve bağlam olmak üzere üç açıdan yaklaştığını belirtir. Çalışmasına konu olan flamayı Hoço'dan bilinen iki Manihaist flama ile ilişkilendiren yazar, söz konusu bu üç eseri karşılaştırmakta

ve 10. yüzyıl ve 11. Yüzyılın başlarında Doğu Orta Asya'daki Uygur Manihaizm'i ve Budizm'inin bir arada ve/veya birlikte olmasından dolayı Manihaist temaların sahiplenilmiş olabileceğini düşünmektedir.

Hassbert, 2018: “A Comparative Study of the Mongolian and Uigurian Goldenlight-Sūtras - Based on the Story of the Hungry Tigris”, *Journal of Minzu University of China (Philosophy and Social Sciences Edition)*, issue 03, 149-156.

Bu çalışmada, 29 bölümden oluşan Moğolca *Altan Gerel Sudur* ile Eski Uygurca *Altun Yaruk Sudur*'un karşılaştırması yapılmıştır. 14. yüzyılda çevrilen *Altan Gerel Sudur*'un bazı kolofon kayıtlarına göre eserin Eski Uygurca versiyonu çeviri için ikincil bir kaynak olarak kullanılmıştır. Bu nedenle yazar, söz konusu eserin Moğolca ve Eski Uygurca versiyonlarında bulunan *Aç Pars* hikâyesine dayanan bir karşılaştırma yapmıştır. Yazar, bu karşılaştırmaya dayanarak eserin bu iki versiyonu arasında doğrudan bir bağlantı olmadığı sonucuna varılabileceğini öne sürmektedir.

İSİ, Hasan, 2018: “Eski Uygur Türkçesinde “Kut Kıv” İkilemesinde Geçen “Kıv” Sözcüğünün Tarihî Metinlerden Türkiye Türkçesine Serüveni”, *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 7/ 15, 32-53.

Bu çalışma, Eski Uygur Türkçesinde sıklıkla kullanılan *kut kıv* ikilemesini oluşturan *kıv* sözcüğünün tarihî dönemlerden Türkiye Türkçesine uzanan gelişimini ele almaktadır. Çalışmada öncelikle Eski Uygurcada yaygın kullanıma sahip olan ikilemeler üzerinde durulmuş, ikilemeler üzerine yapılan yayınlar ve lisansüstü çalışmalara değinilmiştir. Ardından *kut kıv* ikilemesi ve

kıv kelimesinin Eski Uygurcada karşılaşılan kullanımını üzerinde durulmuş, sözcüğün tarihî dönemlerdeki durumu, kullanım sıklığı, sahip olduğu anlamlar, Türkiye Türkçesi ve ağızlarındaki durumu; Dil Devrimi'yle yeniden gündeme gelen *kıvanç* sözcüğünün durumu üzerinde durulmuştur. Yazar, çalışmasının sonuç bölümünde elde ettiği verileri değerlendirmiş ve kelimenin tarihî seyrini gösteren kısa bir tablo ile çalışmasını sonlandırmıştır.

İSİ, Hasan, 2018: “Eski Uygur Türkçesinde Oksimoron”, *IX. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildiri Kitabı*: 367-380.

Bu çalışmada Eski Uygurcada oksimoron kavramı üzerinde durulmuştur. Konunun dört bölümde ele alındığı çalışmada, giriş bölümünde kavramın tanımı yapılmış ve kavram hakkında görüşlere yer verilmiş, oksimoron sanatının diğer edebi türlerle ilişkisi üzerinde durulmuştur. Daha sonra Eski Uygurcada oksimoron örnekleri tür ve yapı bakımından incelenmiştir. Yazar çalışmasını elde edilen verilerin değerlendirildiği kısa bir sonuç bölümüyle tamamlamaktadır.

KALAFAT, Şermin, 2018: “Uygur Sivil Belgelerindeki Hesapla İlgili Söz Varlığından Hareketle Uygurlarda Hesap Kavramı ve Kültürü”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2078-2118.

Bu çalışmada, Uygur sivil belgelerindeki söz varlığından hareketle Uygurlarda hesap kavramı ve kültürü üzerinde durulmuştur. Çalışmanın giriş bölümünde hesap kavramı ile ilgili bilgi verilmiş, çalışmanın yönteminden bahsedilmiştir. Çalışmada hesap ile ilgili söz varlığı; hesap kavramını şekillendiren yapılar, hesabın türü, hesabın eylemi, hesabın değişkeni, hesabın sorusu, hesabı gerçekleştiren kişiler, hesabın kaydı, hesabın oluşturduğu

kültürel çevre alt başlıklarıyla verilmiştir. Çalışmada ele alınan örneklerde, hesaplara ilgili kelimelerin varsa etimolojik yapısı verilmiş, ardından tarihî dönemlerde karşılaşılan anlamlarına yer verilmiştir.

LI, Yang, Yang Fuxue, 2018: “Cotton Planting in Qocho Uighur Kingdom and Its Position in the History of the World”, *Journal of Shihezi University (Philosophy and Social Sciences)*, issue 1, 95-105.

Bu çalışmada, Hoço Uygur Kağanlığında pamuk üretimi ve bunun dünya tarihindeki yeri üzerinde durulmuştur. Yazarlar, Hoço Uygur Kağanlığında pamuk ekimi ile ilgili çok az sayıda Çin tarihi kaydı olduğunu, fakat durumun Turfan Uygurlarından kalan sosyal ve ekonomik belgelere yansıdığını belirtir. Ayrıca pamuk ekimi ile ilgili bilgilere Gaochang Uygur ödünç verme belgelerinde de sıklıkla rastlandığını ve bu belgelerden hareketle pamuğun yalnız besin ürünü olarak değil vergi ödeme aracı olarak da kullanıldığını Uygur belgelerinden örneklerle belirtmişlerdir.

MATSUI, Dai, 2018: (tr. by WANG Pingxian), “The Syro-Uighur Christian Inscription of Yulin Cave 16”, *Dunhuang yanjiu*, 2: 34–39. [Çince]

Bu çalışma, 16 numaralı Yulin mağarasında bulunan, Yuan döneminde Guazhou'dan gelen Uygur-Hristiyan hacılar tarafından yazılan ve Dunhuang bölgesinden ilk Nestorian metni olma özelliği gösteren bir Syro-Uygur duvar yazıtından bahsetmektedir. Çalışmanın giriş bölümünde yazıtın bulunduğu mağara, yazıtın içeriğinin anlaşılması ve yazıtın ait olduğu dönem ile ilgili bilgi verildikten sonra toplamda on sekiz satır eski Uygurca ve dört satır Moğolca olan metnin transliterasyonu, transkripsiyonu ve tercümesi yapılmıştır.

MATSUI, Dai, 2018: “Reexamination on the Function of the Old Uigur Administrative Orders”, *Studies on the Inner Asian Languages*, 33, 109–134. [Japonca]

Eski Uygurlarda İdari Düzenin Fonksiyonun Yeniden Düzenlenmesi olarak tercüme edebileceğimiz bu çalışmada, Eski Uygurca din dışı metinlerin sınıflandırılması, tarihlendirilmesi ve yazıldıkları dönemlerdeki diğer toplulukların idari yapılarının etkisi üzerinde durulmuştur. Yazar, konuyla ilgili daha önce yaptığı çalışmalara da atıf yaparak bu belgeleri yazı tiplerine, morfolojik özelliklere ve damgalanmış mühürlerin mühür stillerine, bazı özel transkripsiyon örneklerine ve belirtilen kişi ve yerlerin isimlerine dayanan sekiz gruba ayırarak yeniden sınıflandırmış ve her grubu kendi içinde karşılaştırmıştır.

ÖLMEZ, Mehmet, 2018: “On Old Uygur Sıkıg ~ Sıkış and Tañıg ~ Tañış”, *Language, Society, and Religion in the World of the Turks, Festschrift for Larry Clark at Seventy-Five*, Edited by: Zsuzsanna Gulácsi, Brepols, Turnhout, Belgium. 89-98.

Larry Clark’ın 75’inci yaş günü için *Language, Society, and Religion in the World of the Turks* “Türk Dünyasında Dil, Toplum ve Din” adıyla Brepols yayınları tarafından yayımlanan ve editörlüğünü Zsuzsanna Gulácsi’nin yaptığı *Festschrift* “Armağan Kitabı”nın yedinci, diller bölümünün dördüncü yazısı *On Old Uygur Sıkıg ~ Sıkış and Tañıg ~ Tañış* “Eski Uygurca Sıkıg ~ Sıkış and Tañıg ~ Tañış üzerine” adlı makaledir. Yazar, çalışmasının konusunu BT XXXVIII’de karşılaştığı ve yanlış okunduğunu düşündüğü iki kelimedenden yola çıkarak oluşturduğunu belirtir. Çalışmanın giriş bölümünde Uygur alfabesinde

sin ve *kaf* harflerini birbirinden ayırmanın zor olduğunu, kelimelerin Çince karşılıklarından hareketle anlamlarının da yakın olduğunu belirtir. Daha sonra *sık-*, *sıkıl-* ve *sıkış*, *sıkışlıg* kelimelerinin anlamlarını kaynaklardan hareketle tartışır. Yazar, bahsi geçen kelimelerin yer aldığı metinlerden parçalar ve bir tablo ile *sin* ve *kaf* harflerinin yazımını karşılaştırır. Ayrıca Eski Uygurca metinlerdeki *sıkış* ~ *sıkıg* ve *tañıg* ~ *tañış* kelimelerinin görüldüğü örnekleri anlamları ve Çince karşılıkları ile açıklamaktadır.

ÖLMEZ, Mehmet, 2018: “Uyghurism in ‘Phags-pa Documents (According to Tumurtogoo)”, *The Journal of Northern Cultures Studies*, Dankook University, Cheonan / Korea, Vol. 12, 1-18.

Bu çalışmada, ‘Phags-pa dökümanlarında tespit edilen Eski Uygurca kelimeler üzerinde durulmuştur. Yazar, bu yazıda Domiyn Tumurtogoo’nun 2010 yılında yayımladığı *Mongolian Monuments in ‘Phags-pa Script* adlı çalışmasında tespit ettiği Eski Uygurca ve Eski Uygurca üzerinden alıntılanan kelimelere yer vermiştir. Ayrıca söz konusu kelimelerin anlamları verilmiş, Eski Türkçe sözlüklerden ve/veya Eski Uygurca metin yayımlarından tanıklanmıştır.

ÖZERTURAL, Zekine, 2018: “Das Problem der Seele im uigurischen Manichäismus”, ÖZERTURAL, Z. & G. ŞİLFELER (Hrsg.). *Der östliche Manichäismus im Spiegel seiner Buch- und Schriftkultur, Vorträge des Göttinger Symposiums vom 11./12. März 2015, de Gruyter Akademie Forschung, Berlin-Boston, VIII, 57-72.*

Bu çalışmada, Uygur Manihaizm’inde ruh problemi üzerinde durulmuştur. Üç ana bölümden oluşan çalışmanın giriş olarak tasarlanan birinci bölümünde

Manihaizm’de iki ruh problemi üzerinde durulmuştur. Uygur Manihaizm’inde ruhlar öğretisi adlı ikinci bölümde İran Manihaizm’inin terminolojisi, Uygur Manihaizm’inde iranî alıntı sözler, Orta İran dillerinden tercüme edilen *öz* terimi, Uygurca terim *özüt* üzerinde durulmuştur. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise Uygurca terim *özüt*’ün etimolojisi üzerinde durulmuştur.

RAGAGNIN, Elisabetta, 2018: “On Old Uyghur Traces, Language, Society, and Religion in the World of the Turks”, *Festschrift for Larry Clark at Seventy-Five*, Edited by: Zsuzsanna Gulácsi, Brepols, Turnhout, Belgium, 117-138.

Larry Clark’ın 75’inci yaş günü için *Language, Society, and Religion in the World of the Turks* “Türk Dünyasında Dil, Toplum ve Din” adıyla Brepols yayınları tarafından yayımlanan ve editörlüğünü Zsuzsanna Gulácsi’nin yaptığı *Festschrift* “Armağan Kitabı”nın dokuzuncu yazısı olan *On Old Uyghur Traces* “Eski Uygurcanın İzinde” adıyla tercüme edebileceğimiz çalışmada yazar, Moğolistan’da yaşayan ve bir Türk dili konuşan *Tuha*’ların dilindeki eski Uygurca’nın kalıntısı olduğunu düşündüğü özelliklerden bahsetmektedir. Çalışmada ele alınan konu bazı kelime ve eklerle açıklanmış, örnek dil verileri ile bu açıklamalar desteklenmiştir.

RASCHMANN, Simone-Christiane, 2018: “In Need for Wine”: The Arat Document 112/07”, *Language, Society, and Religion in the World of the Turks, Festschrift for Larry Clark at Seventy-Five*, Edited by: Zsuzsanna Gulácsi, Brepols, Turnhout, Belgium, 77-88.

Larry Clark’ın 75’inci yaş günü için *Language, Society, and Religion in the World of the Turks* “Türk Dünyasında Dil, Toplum ve Din” adıyla Brepols

yayınları tarafından yayımlanan ve editörlüğünü Zsuzsanna Gulácsi'nin yaptığı *Festschrift* “Armağan Kitabı”nın altıncı, dil bölümünün üçüncü yazısı Simone-Christiane Raschmann tarafından hazırlanan “*In Need for Wine*”: *The Arat Document 112/07* “Şaraba Muhtaç: Arat Belgesi 112/07” adlı çalışmadır. Raschmann bu çalışmada Reşit Rahmeti Arat’ın terekesinde bulunan ve iki yüzü farklı numaralandırılmış olan bir belgenin 112/07 (*U 9303_Side 1) şeklinde numaralanmış olan birinci yüzünün çeviri yazısını, tercümesini ve açıklamalarını yapmıştır. İlk ve son satırları tamamen tahrip olan belge toplamda sekiz satırdan oluşmaktadır.

RASCHMANN, Simone-Christiane, 2018: “Neues zu *nwydm*’ „Einladung“ aus dem Arat-Nachlass, Istanbul”, ÖZERTURAL, Z. & G. ŞİLFELER (Hrsg.), *Der östliche Manichäismus im Spiegel seiner Buch- und Schriftkultur, Vorträge des Göttinger Symposiums vom 11./12. März 2015, de Gruyter Akademie Forschung, Berlin-Boston, VIII, 73-86.*

Bu çalışmada, Berlin Brandenburg Akademisi’nde *U 9340 numarasıyla kayıtlı ve şu an kayıp olan bir fragmanın Reşit Rahmeti Arat’ın terekesinde bulunan fotoğrafları ve bu fragmanda yer alan *nwydm*’ “davet” kelimesinden söz edilmektedir. Yazar, bu çalışmada söz konusu fragman hakkında bilgi verir, transkripsiyon ve tercümesini yapar. Daha sonra *nwydm*’ “davet” kelimesinin anlamını daha önce yapılan anlamlandırma ve açıklamalar ile karşılaştırarak değerlendirir.

RÖHRBORN, Klaus, 2018: “Die alttürkischen Uranfangs-Invokationen”, ÖZERTURAL, Z. & G. ŞİLFELER (Hrsg.). *Der östliche Manichäismus im Spiegel seiner Buch- und Schriftkultur, Vorträge des*

***Göttinger Symposiums vom 11./12. März 2015, de Gruyter Akademie
Forschung, Berlin-Boston, VIII, 87-94.***

Yazar, bu çalışmasında Eski Türkçe ilk zikir örneklerinden bahsetmiştir. Altı alt başlıktan oluşan çalışmanın ilk bölümü olan giriş bölümünde Mani-haizm'e göre tanrının yansımaları üzerinde durulur. Orta İran versiyonu başlıklı ikinci bölümde söz konusu zikirlerin Partça ve Soğdca versiyonlarından, üçüncü alt başlıkta ise Eski Türkçe versiyonundan bahsedilmektedir. Yazar, dördüncü bölümde Eski Türkçe metinlerin çevirisinin iki ihtimali üzerinde durur. Beşinci alt başlıkta adlandırmaların anlamı ve mantığı konusuna değinir ve altıncı bölümde ise zikirlerin sonucu ve seçkinlerin konumu üzerinde durarak çalışmasını tamamlar.

RÖHRBORN, Klaus, 2018: “Die Umschrift des Uigurischen: die Berliner Schulen und das Uigurische Wörterbuch”, *Language, Society, and Religion in the World of the Turks, Festschrift for Larry Clark at Seventy-Five*, Edited by: Zsuzsanna Gulácsi, Brepols, Turnhout, Belgium. 99-116.

Larry Clark'ın 75'inci yaş günü için *Language, Society, and Religion in the World of the Turks* “Türk Dünyasında Dil, Toplum ve Din” adıyla Brepols yayınları tarafından yayımlanan ve editörlüğünü Zsuzsanna Gulácsi'nin yaptığı *Festschrift* “Armağan Kitabı”nın sekizinci yazısı Klaus Röhrborn'un *Die Umschrift des Uigurischen: die Berliner Schulen und das Uigurische Wörterbuch* “Uygurcanın Transkripsiyonu: Berlin Okulları ve Uygurca Sözlük” adlı çalışmasıdır. Röhrborn, bu çalışmada Eski Uygurcanın transkripsiyon sistemi üzerinde durmuş ve çalışmasını üç alt başlıkta şekillendirmiştir. İlk olarak eski Berlin okulunun transkripsiyon yönteminden detaylı bir şekilde

bahsetmiştir. Daha sonra yeni Berlin okulu olarak adlandırılan ekolün transkripsiyonda izlediği yöntemlere değinmiştir. Son bölümde ise Uygurca Sözlük'te kullanılan transkripsiyon sistemi üzerinde durmuş, bu yeni sistem ile Japonya ve Çin ile bir standart yakalandığını belirtmiştir.

SIMS-WILLIAMS, Nicholas, 2018: “A Multilingual Manichaeian Calendar from Turfan (U130)”, *Language, Society, and Religion in the World of the Turks, Festschrift for Larry Clark at Seventy-Five*, Edited by: Zsuzsanna Gulácsi, Brepols, Turnhout, Belgium, 251-266.

Larry Clark'ın 75'inci yaş günü için *Language, Society, and Religion in the World of the Turks* “Türk Dünyasında Dil, Toplum ve Din” adıyla Brepols yayımları tarafından yayımlanan ve editörlüğünü Zsuzsanna Gulácsi'nin yaptığı *Festschrift* “Armağan Kitabı”nın on beşinci, din bölümünün ilk yazısı Nicholas Sims-Williams'ın *A Multilingual Manichaeian Calendar from Turfan (U130)* “Turfan'dan Çok Dilli Manihaist Bir Takvim (U130)” adlı çalışmasıdır. Yazar bu çalışmada Turfan'dan bulunan U130 numarasıyla Staatsbibliothek zu Berlin (Berlin Devlet Kütüphanesi)'de kayıtlı bir metnin parçaları üzerinde durur. Yazarın verdiği bilgiye göre metin esas olarak Eski Uygurcadır, ancak hem Çince hem de çeşitli orta İran dillerinden kelime ve ifadeler içerdiği anlaşılmaktadır. Bazen Uygurca ekler Uygurca olmayan kelimelere eklenmiştir. Bu çalışmada üç parça olan (U130a, side A-B, U130b) ve toplamda 27 satırdan oluşan metnin transkripsiyonu, tercümesi ve açıklamaları verilmiştir.

SHŌGAI TO, Masahiro, Mutsumi SUGAHARA, Noriko OHSAKI, Abdurishid YAKUP, Setsu FUJISHIRO, 2018: “The Uighur version of the commentary on Abhidharmaprakaraṇa-śāstra preserved at the Museum of

Ethnography in Stockholm”, Diversity and Dynamics of Eurasian Languages The 20th Commemorative Volume, Dedicated to Prof. Dr. Masahiro Shōgaito. *The Consortium for the Studies of Eurasian Languages*, Vol 20: 1-59.

Bu çalışmada, Stockholm Etnografya müzesinde korunan *Abhidharmaprakaraṇa-śāstra*'nın Uygur versiyonuna ait dört parça ele alınmıştır. Söz konusu dört fragman Masahiro Shōgaito tarafından çalışılmaya başlanmış, fakat Shōgaito'nun 2015 yılında vefatı üzerine meslektaşları tarafından tamamlanıp kendisine adanan *Diversity and Dynamics of Eurasian Languages The 20th Commemorative Volume* adlı hatıra kitabında yayımlanmıştır. Yazarlar bu çalışmada, bahsedilen dört fragmanın transkripsiyonunu, tercümesini ve notlarını yayımlamışlardır.

TOKYÜREK, Hacer, 2018: “Budist Uygur Metinlerinde Mandal Kılmak Töreni Üzerine”, *Journal of Turkology*, 28 (1), 163-178.

Bu çalışmada, Budist Uygur metinlerinde giriş/geçiş ifade eden *maṇḍala* konusu ele alınmıştır. Yazar, çalışmasının girişinde *maṇḍala*'nın tanımını yapmış, ayrıca *maṇḍala* uygulamasını Mahāyāna Budizminin önemli eserlerinden olan *Altun Yaruk* yedinci kitapta geçtiği bölümü aynen alıntılarla açıklamıştır. Uygurca metinden hareketle *maṇḍala* inşasındaki çeşitli semboller ve *maṇḍala* içindeki bazı uygulamalar örnek cümleler, bunların tercümesi ve Budizm ile ilgili kaynaklardan hareketle detaylı açıklamaları okuyucuya sunulmuş, çalışmanın sonuç bölümünde elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

TOKYÜREK, Hacer, 2018: “Eski Uygur Metinlerinde Fizyoloji ve Mandala”, *Dil Araştırmaları*, Bahar/22: 27-46.

Bu çalışmada, Eski Uygur metinlerinde *Mañđala* ve fizyoloji ilgisi üzerinde durulmuştur. Yazar çalışmasında öncelikle *Mañđala*'nın ne olduğu, neden insan bedeni ile ilgilendiği konusunda bilgi verir. Daha sonra ölüm ve yeniden doğum başlığı altında yeniden doğum sürecinde insan bedeninin anne karnında oluşum evrelerinden, insan bedeninin bölümlerinin *mañđala* noktalarını oluşturduğundan bahsedilir. İnsan bedeninin oluşumu başlığı altında özellikle çakralar konusu üzerinde durulur. Yazar, çalışmasını Eski Uygurca metinlerden örnek cümleler ve tablolar ile desteklemektedir. Çalışmanın sonuç bölümünde elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

TOKYÜREK, Hacer, 2018: “Xuanzang Biyografisi’ndeki Çince Sözlere Sınıflandırılması”, *Dil Araştırmaları*, Güz/23: 123-157.

Bu çalışmada, 10. yüzyılda Şiņko Şeli Tutuņ tarafından Çince Uygurcaya çevrilen Xuanzang Biyografisindeki Çince kelimelerin sınıflandırılması yapılmıştır. Yazar çalışmasının girişinde Eski Uygurcada Çince kelimelerin varlığı ve Xuanzang Biyografisi ile ilgili bilgi verdikten sonra, söz konusu eserde geçen Çince kelimeleri yirmi üç alt başlıkta sınıflandırmıştır. Çalışmada her kelimenin Eski Uygurca yazımı, Çince yazımı ve transkripsiyonu, örnek cümle ve örnek cümlenin çevirisi kaynaklardan hareketle verilmiştir. Çalışma elde edilen verilerin değerlendirildiği sonuç bölümü ile tamamlanmıştır.

TURSUNJAN, Imin, 2018: “A study of P.T.1292 a Buddhist catechism in old Uyghur written in Tibetan script from Dunhuang”, *China Tibetology*, Vol. 3, 52-61.

Bu çalışmada, Pelliot tarafından Dunhuang'dan getirilen el yazmaları arasında bulunan, Tibet yazısıyla yazılmış Eski Uygurca Budist ilmihal üzerinde durulmuştur. Çalışmanın girişinde Eski Tibet harfli metinlere ve bu metinler üzerine yapılan çalışmalara kısaca değinilmiştir. Daha sonra toplamda kırk dört satırdan oluşan metnin Tibetçesi, Eski Uygurca Transkripsiyonu ve Çincesi verilmiş, metnin dil özellikleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca Budist terminoloji başlığı altında Eski Uygurca kelime ve kavramlar Sanskritçe karşılıkları ile verilmiştir.

TURSUNJAN, Imin - BAI Yudong, 2018: “A study on Ulaangom Inscription from Mongolia in old Uyghur script”, *Journal of Dunhuang Studies*, Vol. 4, 25-30.

Bu çalışmada, 1955 yılında Moğol arkeolog Ts. Dorecisure tarafından, Moğolistan'daki Ulaangom'a 50 km uzaklıktaki Har Us adlı yerde bulunan bir yazıt hakkında bilgi verilmiştir. Toplamda sekiz satırdan oluşan yazıtın transliterasyonu, transkripsiyonu ve Çinceye tercümesi yapılmış, notlar kısmında bazı kelime ve kavramlar açıklanmıştır. Ayrıca önceki çalışmalara dayanarak yazıtın filolojik ve tarihi özellikleri ele alınmıştır. İlk başta Soğdca olduğu düşünülen, ancak daha sonra Eski Uygurca olduğu anlaşılan yazıtın Eski Uygurlar batıya taşınmadan, yani 840 yılından önce yazılmış bir yazıt olduğuna inanılmaktadır. Yazarlar, bu yazıtın Eski Uygur yazısının kullanımı hakkında ilk malzemeleri verdiğini belirtir.

UÇAR, Erdem, 2018: “„Etik, Eleştiri Anlayışımız ve Altun Yaruk Sekizinci Kitap Üzerine” Başlıklı Yazıya Cevap”, *Journal of Old Turkic Studies*, 2 (2), 98-143.

Bu çalışmada yazar, 2017 yılında basılan Altun Yaruk Sekizinci Kitap adlı çalışmayı ele alan ve Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi'nin (TÜRKLAD) 1. Cildi 2. sayısında yayımlanan tanıtma yazısına cevaben yazılan "Etik, Eleştiri Anlayışımız ve Altun Yaruk Sekizinci Kitap Üzerine" adlı yazıya cevap vermektedir.

UZUNKAYA, Uğur, 2018: "A Fragment of Old Uyghur *Uşñışavijayā-nāma-dhārañī* from the Berlin Turfan Collection", *Erdem*, 0 (75), 223-250.

Bu çalışmada, Berlin-Brandenburg Bilimler Akademisi'ndeki Turfan Koleksiyonu'nda U 2378a (T I T 301.500) arşiv numarasıyla korunan ve şimdiye kadar yayımlanmamış olan bir yazma tanıtılmıştır. Çalışmanın giriş bölümünde yazmanın içeriği, konusu ve fiziksel durumu hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra her bir yüzünde on ikişer satır bulunan ve toplamda yirmi dört satırdan oluşan yazmanın transkripsiyonu, tercümesi yapılmış ve söz konusu metne dair açıklamalarda bulunulmuştur. Ayrıca çalışmaya eklenen dizin bölümünde yazmada yer alan kelimelerin anlamları ve satır numaraları verilmiştir. Yazar, çalışmasını sonuç ve son notlar bölümü ile bitirmektedir.

UZUNKAYA, Uğur, 2018: "Eski Uygurca Fiziki Coğrafya Terimleri Üzerine", *Karadeniz Araştırmaları*, XV/60: 182-200.

Bu çalışmada, Eski Uygurca dinî ve din dışı metinlerde geçen fiziki coğrafya terimleri üzerinde durulmuştur. Yazar, çalışmasının giriş bölümünde Eski Uygurcanın yazılı kaynakları ve bu kaynaklarda coğrafya terimlerine kısaca değinmiş, ardından çalışmada yer alan fiziki coğrafya terimlerini *Doğal Kaynaklara İlişkin Terimler* ve *Yapısal Jeomorfoloji Terimleri* olarak iki bölümde incelemiştir. Çalışmanın ilk bölümünü oluşturan *Doğal Kaynaklara*

İlişkin Terimler kendi içerisinde Ormanlar, Dağlar, Tepeler; Toprak; Su Kaynakları ve Kıta olmak üzere dört alt başlıkta, *Yapısal Jeomorfoloji Terimleri* adlı ikinci bölüm ise Akıntı Jeomorfolojisi Terimi ve Kıyı Jeomorfolojisi Terimleri adlı iki alt başlıkta incelenmiştir. Çalışmanın sonuç bölümünde elde edilen veriler değerlendirilerek çalışma tamamlanmıştır.

WENDTLAND, A. 2018: “Zum manichäischen Ursprung sogdischer Lehnwörter in buddhistischen uigurischen Texten: Gab es ein manichäisches religiöses Vokabular im Sogdischen?”, ÖZERTURAL, Z. & G. ŞİLFELER (Hrsg.). *Der östliche Manichäismus im Spiegel seiner Buch- und Schriftkultur, Vorträge des Göttinger Symposiums vom 11./12. März 2015, de Gruyter Akademie Forschung, Berlin-Boston, VIII, 141-150.*

Bu çalışmada, Budist Uygur metinlerinde bulunan Soğdca *çahşapıt*, *nizvani* ve *nom* kelimeleri üzerinde durulmuştur. Yazar, bu kelimelerin Manihaist Soğdlardan alındığını düşünmektedir. Çalışmada her bir kelime ayrı ayrı değerlendirilmiş, metin içinde kazandıkları anlamlar metinlerden örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca kelimelerin Budist, Manihaist, Hristiyan ve diğer Uygur metinlerindeki farklı yazılışları ve kullanım sıklıkları tablolar halinde gösterilmiştir.

WILKENS, Jens, 2018: “The Old Uyghur Version of the Manichaean Book of Giants and its Context”, *Language, Society, and Religion in the World of the Turks, Festschrift for Larry Clark at Seventy-Five*, Edited by: Zsuzsanna Gulácsi, Brepols, Turnhout, Belgium, 281-300.

Larry Clark'ın 75'inci yaş günü için *Language, Society, and Religion in the World of the Turks* “Türk Dünyasında Dil, Toplum ve Din” adıyla Brepols

yayınları tarafından yayımlanan ve editörlüğünü Zsuzsanna Gulácsi'nin yaptığı *Festschrift* “Armağan Kitabı”nın on yedinci, dil bölümünün üçüncü yazısı Jens Wilkens'e aittir. *The Old Uyghur Version of the Manichaean Book of Giants and its Context* “Manihaist Devler Kitabının Eski Uygur Versiyonu ve Bağlamı” adlı çalışmasında Wilkens, Aramice Devler Kitabı'nın daha sonraları çevrildiği dillerden biri olan Soğdca'dan eski Uygurcaya çevrildiğini belirtir. Devler Kitabı hakkında genel bilgiler verdikten sonra, Manihaist Devler Kitabı'nın eski Uygurca versiyonu üzerinde durur ve içeriğiyle ilgili bilgiler verir.

WILKENS, Jens, 2018: (çev. Sultan TULU), ““Yeni Gün” ve Maitrisimit Orta Asya Dinler Tarihinin Sorunları”, *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 2 (1), 52-70.

Bu çalışma, Jens Wilkens'in *Der 'Neutag' und die Maitrisimit Probleme der zentralasiatischen Religionsgeschichte* adlı eserinin Türkiye Türkçesine tercümesidir. Bu çalışmada *yaŋı kün* “yeni gün” kavramı başta Maitrisimit olmak üzere diğer bazı Uygurca eserlerden hareketle, on bir bölümde incelenmiştir. Her bölümde öne sürülen görüşü desteklemek amacıyla söz konusu eserlerden örnek cümleler ve tercümeleri verilmiştir. Elde edilen verilerin değerlendirildiği on birinci bölümde yazar, *yaŋı kün*'ün asıl anlamı ‘bayram, kutlama’ aynı şekilde ‘şenlik, merasim’ olduğu ve yer aldığı metnin bağlamına göre anlamlarının genişletilebileceği sonucuna varmıştır.

YAKUP, Abdurishid, 2018: “An Old Uyghur Fragment of an Astrological Treatise Kept in the National Library of China”, *Minority Languages of China*, Issue 2, 79-85.

Bu çalışmaya konu olan fragman, Çin Milli Kütüphanesinin Turfan ve Dunhuang belgeleri içinde tutulan küçük bir Eski Uygur fragmanı (Nr. BD14741L), erken dönem Eski Uygurcada bir yıldız kehanetinin bir parçasını sunar. Kayan yıldız veya düşen yıldız olarak bilinen meteor üzerinde bilinen tek Eski Uygur astroloji incelemesidir. Bu makalede, ilk olarak on üç satırdan oluşan fragmanın transkripsiyonu ve transliterasyonu yapılmış, açıklanması zor veya şüpheli kısımlar açıklanmış, daha sonra fragmanların içeriği ve bu metne karşılık gelen Çince literatür analiz edilmiş ve tartışılmıştır.

YAKUP, Abdurishid, 2018: “On the St. Petersburg fragment from the Old Uyghur translation of the Chinese apocryphal text Yuanjuejing 圓覺經”, Diversity and Dynamics of Eurasian Languages The 20th Commemorative Volume, Dedicated to Prof. Dr. Masahiro Shōgaito. Edited by. Tooru HAYASI, Tomoyuki KUBO, Setsu FUJISHIRO, Noriko OHSAKI, Yasuhiro KISHIDA, Mutsumi SUGAHARA. *The Consortium for the Studies of Eurasian Languages*, Vol 20: 473-483.

Bu çalışmada, *Yuanjue jing* 圓覺經 “tam aydınlanma sūtrası”ndan Eski Uygurcaya *Uluγ bulung yīngaq sayuqī king alqiy : tolu t[uy]maq atly sudur* adıyla çevrilen ve kayıp olduğu düşünülen bir fragman ele alınmıştır. Çalışmanın girişinde eserin Çince orijinali, Eski Uygurca çevirisi ve bulunan fragmanlar üzerine yapılan çalışmalardan bahsedilmiştir. Daha sonra, Rusya Bilimler Akademisi, St. Petersburg Doğu Bilimleri Çalışmaları Enstitüsü, Krotkov koleksiyonunda muhafaza edilen iki fragmanda bulunan toplam otuz altı satırlık metnin Çince orijinali ile karşılaştırmalı transkripsiyonu verilmiş ve

İngilizceye tercümesi yapılmıştır. Notlar bölümünde açıklama gerektiren kelime veya kavramlar Çince ile karşılaştırılarak açıklanmıştır.

YAKUP, Abdurishid, & Li, Xiao, 2018: “An Old Uyghur text written on a wooden plate recently discovered in the Tuyuq Grottoes in Turfan”, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, 71(3), 303–317.

Bu çalışma, 2010 yılı güzü ve 2011 baharında Çin arkeologları ile ortak yapılan kazılar sırasında, Turfan’daki Tuyuq Mağaraları’nda, NK 9 numaralı mağaranın dördüncü katmanında keşfedilen ahşap bir levha üzerine yazılmış eski bir Uygur metninin ilk incelemesinin sonuçlarını sunmaktadır. Çalışmanın girişinde ahşap levhanın bulunması, yazıtın içeriği, yazıcısının kim olabileceği hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra A ve B yüzü olarak adlandırılan ve her bir yüzünde otuz sekizer satır bulunan levhanın transkripsiyonu, transliterasyonu ve tercümesi yapılmıştır. Açıklamalar bölümünde ise gerekli görülen bölümler ile ilgili bilgi verilmiştir.

YANG, Fuxue, Zhang TIANFANG, 2018: “Correlation Between the Acupuncture and Moxibustion Figure in Uighur Script and Acupuncture and Moxibustion Literatures in Dunhuang”. *Journal of Traditional Chinese Medical Culture*, issue 2, 5-18.

Bu çalışmada, Turfan’dan bulunan ve Almanya’da muhafaza edilen Mainz 725 numaralı yazmada konu edilen akupunktur noktaları üzerinde durulmaktadır. Yazar, Mainz 725 fragmanlarında 10 akupunktur noktası bulunduğuna ve yedi akupunktur noktasının Jiu Jing Tu’da bulunanlara karşılık geldiğine değinir. Ayrıca söz konusu yazmanın transkripsiyonu yapılmış, yazmada

bulunan ve akupunktur noktalarını gösteren resimler açıklanmış, Çince versiyonu ile karşılaştırılmıştır.

YANG, Fuxue, Zhang TIANFANG, 2018: “Origination of the Uighur Version Xin Tözin Uqıttaçı Nom Bitig from Dunhuang”, *Journal of Southwest Minzu University(Humanities and Social Science)*, issue 01, 79-86.

Bu çalışmada, Eski Uygurca *könül tözin ukıttaçı nom bitig* adlı eserin kökeni üzerinde durulmuş ve eserin Zen Budizmi ile ilgisi tartışılmıştır. Eserin daha önce birçok araştırmacı tarafından yayımlanmış olmasına rağmen eserden bir çeviri olarak bahsedildiğini, fakat orijinal kaynağın bulunamadığını belirten yazarlar, eserin telif bir eser olabileceğini ancak bunun kanıtlanamayacağını belirtir. Yazarlar, söz konusu eserin içerik olarak Zen Budizmine ait unsurlar barındırdığını düşünmektedir. Bu nedenle bu çalışmada, Dunhuang’da bulunan, Zen Budizmine ait Çince eserlerle *könül tözin ukıttaçı nom bitig* adlı eserin içeriğini karşılaştırmaktadırlar.

YANG, Fuxue, Zhang TIANFANG, 2018: “The Presentation and Cause of the holy Status of Üç Lükçüng Balıq among the Uighur Buddhists in the Yuan Dynasty”. *Turfanological Research*, issue 2, 9-30.

Bu çalışmada, Yuan Hanedanlığı dönemindeki Budist Uygurlar arasında *Üç Lükçüng Balık*’ın kutsiyetinin nedenleri ve bu kutsiyetin Eski Uygur yazmalarında nasıl yansıtıldığı üzerinde durulmaktadır. Yazarlar çalışmalarını Budizm’in *Üç Lükçüng Balık*’taki kutsal statüsünü oluşturan dini faktörler, Yuan Hanedanlığındaki coğrafyanın ve *Üç Lükçüng Balık*’ın politik durumunun önemi, *Üç Lükçüng Balık*’ın kutsal statüsünü oluşturan ekonomik faktörler alt

başlıklarında incelemiş ve her bölümde Eski Uygur metinlerinden örnek parçalar sunmuşlardır.

YILDIZ, Hüseyin, 2018: “Eski Uygurca *arvış* Kelimesinin Etimolojisi Üzerine”, *Journal of Turkology*, 28 (2), 277-309.

Bu çalışmada, Eski Uygurca *arvış* kelimesi üzerinde durulmuştur. Yazar, *arvış* kelimesi ve bu kelimenin kökü olduğu düşünülen *arva-* fiilinin etimolojisi hakkında da bugüne kadar herhangi bir çalışmaya rastlanmadığını belirtir. Çalışmanın girişinde kelime için daha önce yapılmış etimolojileri, etimoloji denemeleri başlığı altında belirlemiştir. Daha sonra *arvış* kelimesini fonetik, morfolojik ve leksik ölçütlerin yanı sıra halkbilimi ve kültür bilimi verilerinden hareketle ele almış, kelimenin kökeni hakkında yeni bir teklifte bulunmuştur.

YILDIZ, Sümül Begüm, 2018: “Uygurca Maitrisimit’te *asıg tusu* İkilemesi Üzerine”, *R&S - Research Studies Anatolia Journal*, 1 (2), 281-288.

Bu çalışmada, Maitrisimit’te *asıg tusu* ikilemesi üzerinde durulmuştur. Çalışmanın giriş bölümünde ikileme kavramına ve Maitrisimit adlı esere kısaca değinilmiştir. Daha sonra *asıg/asag* ve *tusu* kelimelerinin semantik analizi yapılmış, *asıg tusu* ikilemesinin Maitrisimit’teki türevlerinden ve diğer eserlerdeki kullanımından bahsedilmiştir. Çalışma, elde edilen verilerin değerlendirildiği sonuç bölümü ile tamamlanmıştır.

YOSHIDA, YUTAKA. 2018: Farewell to the “Teacher of Four Twyryst’n”, *Language, Society, and Religion in the World of the Turks, Festschrift for Larry Clark at Seventy-Five*, Edited by: Zsuzsanna Gulácsi, Brepols, Turnhout, Belgium, 267-280.

Larry Clark'ın 75'inci yaş günü için *Language, Society, and Religion in the World of the Turks* "Türk Dünyasında Dil, Toplum ve Din" adıyla Brepols yayınları tarafından yayımlanan ve editörlüğünü Zsuzsanna Gulácsi'nin yaptığı *Festschrift* "Armağan Kitabı"nın on altıncı, din bölümünün ikinci yazısı Yutaka Yoshida'nın *Farewell to the "Teacher of Four Twgryst'n* "Dört *Twgryst'n*'in Öğretmenine Veda" adlı çalışmasıdır. Yoshida bu çalışmasında *Twgryst'n*'in yerini ve Manihaizm ile bağlantısını tartışmaktadır. Daha önce yapılmış çalışmalar ile kelimenin geçtiği eski Uygurca bir kolofon, Karabalgasun Yazıtı ve diğer dillerden örnekler vererek dört *Twgryst'n*'in nerede olduğu üzerinde durmaktadır.

YUSUP, Abraham, 2018: "A Few Remarks about the Translating of Terms Shared by Buddhism and Manichaeism in Old Uighur-language Literature", *Minority Translators Journal*, issue 03, 44-50.

Bu çalışmada, Budist ve Manihaist edebiyatta ortak olan dini terimler üzerinde durulmuştur. Yazar, Budist ve Manihaist Uygur edebiyatında ortak terimlerin ortaya çıkmasının birçok nedeni olduğunu, buradaki en önemli sebebin, Budist ve Manihaist bazı metinlerin Soğdca ve Toharca'dan çevrilmiş olması olduğunu öne sürmektedir. Bu terimlerin çeviri tarihi sürecini daha fazla araştırmak için, Uygur edebiyatında görülen bazı Budist ve Manihaist terimler, bu terimlerin çeviri geçmişi üzerinde durulmuştur.

ZENGİN, Aşlı, Ümran YAMAN, 2018: "Eski Uygur Türkçesi Metinleri Üzerinden Budizm ve Maniheizm'in Savaşa Bakışı", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 58 (1), 175-216.

Bu çalışmada Budizm ve Manihaizm'in savaşa bakışı Eski Uygurca metinlerden hareketle açıklanmaya çalışılmıştır. Yazarlar giriş bölümünün ardından, öncelikle Uygurların tarihi hakkında kısaca bilgi verir. Sonrasında Manihaizm'in esasları ve Uygurların Manihaizm'i kabulü, Budizm'in esasları ve Uygurların Budizm'i kabulü konularına değinmişler, daha sonra bu dinlerin etkisi ile yazılmış eserlerden kısaca bahsetmişlerdir. Çalışmanın esasını oluşturan Budist ve Manihaist edebiyatta savaşa bakış konuları iki ayrı başlık altında değerlendirilmiş ve bu inanç sistemlerinde yazılan eserlerden örnekler verilerek detaylı açıklamalar yapılmıştır.

ZHANG, Qiaoyun, 2018: "Translation, Characteristics and Functions of Modal Particles in Uyghur Buddhist Scriptures Translated from Chinese Versions", Journal of Minzu University of China (Philosophy and Social Sciences Edition), issue 02, 122-129.

Bu çalışmada, Eski Uygurcada kiplik edatları üzerinde durulmuş, en yaygın on bir çeşit kiplik edat türünü, bunların çeviri yöntemlerini özetlemiş ve özelliklerini, işlev ve kullanımlarını analiz etmiştir. Yazar, Budist Uygur Edebiyatında Çince versiyonlardan çevrilmiş, Uygur ve Çin halkı arasındaki alışverişi yansıtan birçok Budist Uygur eser olduğuna, Çince Budist metinler ile Eski Uygur metinleri arasındaki bazı etkileşimleri ortaya çıkaracağına değinmekte ve Eski Uygurca kiplik edatlarının Orta Eski Çince ve Eski Uygurca arasındaki dil etkileşimi çalışmalarını için bazı ipuçları sağladığını belirtmektedir.

ZHANG, Tieshan, Peng Jinzhang, 2018: "A Study on Uygur Scripts on Timber Framing Unearthed from B77 Cave of the Northern Area of

Mogao Grottoes at Dunhuang”, *Journal of Dunhuang Studies*, 2018 (2): 37-43.

Bu çalışmada, Dunhuang’daki Mogao Mağaraları’nın Kuzey Bölgesi’nde B77 numaralı Mağarada bulunan 81 cm uzunluğunda, 5,5 cm çapında, kare şeklinde bir ahşap üzerine Uygur harfleriyle yazılmış Sanskritçe bir yazı üzerinde durulmuştur. Yazarlar, çalışmalarını iki bölümde değerlendirmişlerdir. İlk bölümde mağarada bulunan ahşap yazıt üzerindeki yazıların transkripsiyonunu yapmış ve Sanskritçe transkripsiyonu ile karşılaştırmıştır. İkinci bölümde ise bir Hint-İran dili olan Sanskritçe ve Eski Uygurcanın fonetik karşılaştırması üzerinde durulmuş ve söz konusu ahşap yazıt üzerinden ses değerleri karşılaştırılmıştır.

ZHANG, Tieshan, Jinzhang PENG, Peter ZIEME, 2018: “A Research Report on the Uighur Inscriptions in Cave B464 in the Northern Area of Dunhuang Mogao Grottoes”, *Dunhuang Research*, 2018 (3): 44-54.

Bu çalışmada, Dunhuang Araştırma Enstitüsü ve Bilimsel Araştırma Bölümü tarafından 2014 yılında gerçekleştirilen bir araştırma projesinde elde edilen B464 Mağarası’nın ön araştırma sonuçları değerlendirilmiştir. Dunhuang’da bulunan *Mogao* mağaralarının kuzey bölgesinde ve B464 olarak adlandırılan mağarada bulunan Çince, Tangut, Uygur, Tibet, Moğol, Sanskritçe ve Uygurca yazılmış pek çok ahşap blok el yazması arasında olan Eski Uygurca duvar yazılarından bahsedilmektedir. Şu ana kadar bulunan *Mogao* mağaraları arasında, bu kadar çok Uygur yazıtının bulunduğu tek mağaranın bu olduğu belirtilmiştir. Bu yazıtların deşifre edilmesi, sadece Mogao duvar resimlerinin önceki yorumlarını revize etmekle kalmamış, aynı zamanda *Sudhanakumara*’nın ilgili

bir görüntüsü de dâhil olmak üzere araştırmacılara, duvar resimlerinin ancak Yuan hanedanından daha geç bir tarihte tamamlanmış olabileceği sonucuna varmalarını sağlamıştır. Çalışmada mağaranın fiziki durumu ile ilgili bilgi verilmiş, mağarada bulunan Eski Uygurca duvar yazıtlarının transkripsiyon ve Çinceye tercümesi yapılmıştır.

ZHANG, Tieshan, Peter ZIEME, 2018: “Two Old Uigur fragments from Dunhuang connected with the Pure Land Belief”, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, 71(3), 253–261. Akademiai Kiado.

Dunhuang'dan Arı Ülke İnanıcı ile Bağlantılı İki Eski Uygurca Yazma şeklinde tercüme edebileceğimiz bu yazıda, yazarlar son zamanlarda Dunhuang'dan erişilebilen iki Eski Uygurca metin parçasını gözden geçirmektedir. Bunlardan ilki, Arı Ülke Budizmi'nde popüler olan Kral *Bimbasāra* ve karısı *Vaidehī*'nin ünlü hikâyesi hakkındaki şiirin bir parçası. İkincisi, orijinal Çince metinden Çince ifadeler barındıran bir tür yorumdur. Çalışmanın ilk bölümünü oluşturan ve *A Poem on Amitabha* (Amitabha Üzerine Bir Şiir) başlığı verilen bölümde ilk olarak metnin içeriği kısaca tanıtılmış ve fiziksel özelliklerinden bahsedilmiştir. İlk olarak, her iki yüzünde (recto-verso) de yedişer satır bulunan ve toplam 14 satırdan oluşan metnin transkripsiyonu verilmiş, ardından metnin makalenin dili olan İngilizceye tercümesi yapılmıştır. Notlar kısmında ise metnin BT VIII'de denk geldiği kısım ile karşılaştırması yapılmıştır. *A Commentarial Text* (Bir Yorum Metni) adını taşıyan ve çalışmanın ikinci kısmı olan bölümde ise metnin fiziksel özelliklerinden bahsedildikten sonra elde bulunan yaprağın Arı Ülke Budizm'ine tekabül ediyor olmasının bütün metnin bundan bahsedeceği anlamına gelmeyeceği

üzerinde tartışılır. Ardından 18 satırdan oluşan metnin transkripsiyonu ve tercümesi verilmiş, notlar kısmında ise metinde bulunan iki Çince alıntıdan ilkinin Uygurcaya birebir çevrildiği, diğerinin ise daha serbest bir çeviri olduğu üzerinde durulmuş ve metnin BT XXVIII, Text B'nin ilgi çekici bir varyantı olması nedeniyle ilgili eserden alıntı yapılarak karşılaştırılmıştır.

ZIEME, Peter. 2018: “Bägräk Tutuñ and his Family: Notes on an Old Uygur Colophon”, *Language, Society, and Religion in the World of the Turks, Festschrift for Larry Clark at Seventy-Five*, Edited by: Zsuzsanna Gulácsi, Brepols, Turnhout, Belgium, 165-176.

Larry Clark'ın 75'inci yaş günü için *Language, Society, and Religion in the World of the Turks* “Türk Dünyasında Dil, Toplum ve Din” adıyla Brepols yayınları tarafından yayımlanan ve editörlüğünü Zsuzsanna Gulácsi'nin yaptığı *Festschrift* “Armağan Kitabı”nın on birinci, toplum bölümünün ikinci yazısı Peter Zieme'nin *Bägräk Tutuñ and his Family: Notes on an Old Uygur Colophon* “Bägräk Tutuñ ve Ailesi: Bir Eski Uygur Kolofonu Üzerine Notlar” adlı yazısıdır. Zieme bu yazısında Turfan bölgesinde bulunmuş olan U 5779 (T II Y 63) numaralı, on dört satırdan oluşan fragmanın transkripsiyon ve tercümesini yapmış, notlar bölümünde ise fragmanda geçen ve Zieme'ye göre *Bägräk Tutuñ* ve aile bireylerinin adları olan özel isimler üzerine açıklamalar yapmıştır.

ZIEME, Peter, 2018: “Drei altuigurische Triratna Vergleiche und ein Lobpreis”, *Academia.edu*.

Bu çalışmada, Budizm'in temel aksiyomlarından biri olan *Triratna* “üç erdini” kavramı üzerinde durulmuştur. Yazar, çalışmasını Çin yazmalarının

arka sayfasında bulunan ve muhtemelen gerçek kaligrafik el yazmaları için alıştırmalar ya da ön hazırlık çalışmaları olduklarını belirttiği üç örnek metne ve bir övgü metnine dayandırmaktadır. Söz konusu bu metinlerin transkripsiyonu ve tercümesi yapılmış, bu metinlerden hareketle *üç erdini* “Buddha, dharma, saṃgha” üzerinde durulmuştur.

ZIEME, Peter, 2018: “Gathas of the lost Jinhuaichao 金花抄 in Old Uigur translation”, *Annual Report of The International Research Institute for Advanced Buddhology at Soka University for the Academic Year 2017, Volume XXI (21), 401-415.*

Bu çalışmada, yalnızca diğer çalışmalardan bilinen, ancak metnin kendisi günümüze ulaşmayan bir *Abhidharma* metni olan *Jinhuaichao*'daki *gāthā*'lar “âyet” üzerinde durulmuştur. Kogi Kudara, daha önce tespit etmiş olduğu bu altı *gāthā*'nın yalnızca üçünü tanıtmıştır. Yazar, yabancı Budist grupların Eski Uygur tercümelerin Sanskritçe ve Çince versiyonları üzerinde nasıl çalıştıkları ve kaynak metinleri, her iki “orijinal” dini dilden çok farklı olan ana dillerinde nasıl yorumladıkları sorusuna ilginç bir cevap niteliğinde olması sebebiyle bütün malzemeyi ele almak istediğini belirtmektedir. Bu nedenle söz konusu bu altı metin Çince, Sanskritçe ve Eski Uygurca dillerinde karşılaştırılarak ele alınmıştır. Metinlerin transkripsiyonu ve tercümesi yapılmış, notlar bölümünde gerekli açıklamalar yapılmıştır.

ZIEME, Peter, 2018: “Notes on Uighur Medicine, Especially on the Uighur Siddhasāra Tradition”, *Asian Medicine, 3(2), 308–322.* Netherlands: BRILL.

Bu çalışmada, Eski Uygur tıbbı üzerinde durulmuştur. Eski Uygur tıbbını etkileyen birçok kaynak olduğunu belirten yazar, bunlar arasında özellikle halk hekimliği, Süryani tıbbı, Hint ve Çin tıbbı üzerinde durmuştur. Çalışmada, *Siddhasara*'nın Uygurca tercümeleri ve Uygur tıbbı tarihindeki rolü hakkında genel açıklamalar yer almaktadır. *Siddhasara*'nın Sanskritçe-Uygurca Brahmi harfli versiyonu ve tek dilli Uygur versiyonu karşılaştırılmıştır. Ayrıca Uygur versiyonunun korunan fragmanlarının listesi verilmiş, tıbbi bitki isimleri ve genel çeviri yöntemleri hakkında bilgi verilmiştir.

ZIEME, Peter, 2018: “Simone-Christiane Raschmann und die Katalogisierung der altuigurischen Handschriften”, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Volume 71, 1, 1-6.

Yazar, öğrencisi ve meslektaşı olan Simone-Christiane Raschmann'ın doğum günü münasebetiyle kaleme aldığı bu yazıda, Raschmann'ın Eski Uygurca çalışmalarından ve Eski Uygur el yazmalarının kataloğunun hazırlanması üzerine yaptığı çalışmalardan bahsetmektedir. Çalışmada ilk olarak Raschmann'ın çalışmaları detaylı bir şekilde anlatılmış, ardından söz konusu çalışmaların bibliografyası liste halinde sunulmuştur.

ZIEME, Peter, 2018: “Zu altuigurisch yemdük ‚Schamhaare‘”, *Journal of Old Turkic Studies*, 2 (1), 110-116.

Bu çalışmada, birincisi, bilinmeyen bir Budist *sūtra*'nın parçası gibi görünen, diğeri ise Budist bir tövbe metnine ait iki Eski Uygurca fragmanın transkripsiyonu ve tercümesi yapılmış, notlar kısmında ise nadir karşılaşılan kelimeler üzerinde durulmuştur. İlki U 3109 (T II Y 22) numaralı, her iki yüzünde altışar satır bulunan bir fragmandır. U 5000 (T II Y 31) numaralı diğ

fragmanın tek yüzünde on bir satır bulunur. Yazar, her iki fragmanın da eşsiz olduğunu, fakat satırların eksik olması nedeniyle yorumlanmalarının son derece zor olduğunu her iki fragmanda da, yazarın bu çalışmada özellikle üzerinde durduğu, *yemdük* kelimesinin de aralarında bulunduğu, Eski Uygurcada henüz açıklanmayan nadir kelimelerin ortaya çıktığını belirtmektedir.

Tanıtmalar:

AKGÜN, Mertcan, 2018: “Selçuk ESENBEL (Ed.). Japan on the Silk Road, Encounters and Perspectives of Politics and Culture in Eurasia, Brill, Leiden-Boston, 2017, xvi+374 pp. ISBN: 978-9-004-27430-3”, *Journal of Old Turkic Studies*, 2 (1), 117-124.

FOUDA, Marwa, 2018: “ÖLMEZ, M. Köktürkçe ve Eski Uygurca Dersleri, Kesit Yayınları, İstanbul, 2017, 566, ISBN: 978-605-9408-38-7”, *Journal of Old Turkic Studies*, 2 (2), 144-146.

KARAAAYAK, Tümer, 2018: “Murat Elmalı, Eski Uygurca Dil Bilgisi Terimleri vibakti-samaz, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2017, 228 s., ISBN 978-975-16-3413-9”, *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 2 (1), 74-77.

KASAI, Yukiyo, 2018: “Jens Wilkens: Buddhistische Erzählungen aus dem alten Zentralasien. Edition der altuigurischen Daśakarmapathāvadānamālā. 3 volumes. (Berliner Turfantexte.) xxxvii, 1688 pp. Turnhout: Brepols Publishers, 2016. €200. ISBN 978 2 503 56776 1.”, *Bulletin of the School of Oriental and African Studies*, Volume 81, Issue 1, 163-164.

KIZILDAĞ, S. Hilmi, 2018: “Serkan Şen. Körüm Bitig: Eski Uygurca Fal Kitabı, Kesit Yayınları, İstanbul, 2017, 166”, *Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi (TÜRKLAD)*, 2 (1), 499-505.

UÇAR, Erdem, 2018: “CLARK, L. (Ed.). Uyğur Manichæan Texts, Volume III: Ecclesiastical Texts, Texts, Translations, Commentary, Brepols Publishers, Turnhout (Belgium), 2017, X+474 pp. ISBN: 978-2-503-57922-1”, *Journal of Old Turkic Studies*, 2 (2), 158-163.

UÇAR, Erdem, 2018: “Klaus RÖHRBORN. Uigurisches Wörterbuch, Sprach-material der vorislamischen türkischen Texte aus Zentralasien, Neubearbeitung, II. Nomina, Pronomi-na, Partikeln, Band 2: aš-äžük, Franz Steiner Verlag, Stuttgart, 2017, XXX+359 ISBN: 978-3-515-11862-0”, *Journal of Old Turkic Studies*, 2 (1), 141-144.

UÇAR, Erdem, 2018: “Y. KASAI; RASCHMANN; H. WAHLQUIST, P. ZIEME (Eds.). The Old Uyghur Āgama Fragments Preserved in the Sven Hedin Collection, Stockholm, Brepols, Turnhout (Belgium), 2017, 298 pp.+32 Plates, ISBN: 978-2-503-57458-5”, *Journal of Old Turkic Studies*, 2 (1), 145-149.